

teatrul de păpuși

Scenă din „Umor pe sfori” —
Teatrul „Țândărică”

Scenă din „Aventurile lui Ci-
pollino” de Rodari Kiss —
Teatrul Maghiar de Stat din
Tg. Mureș

DRUMUL TEATRULUI NOSTRU DE PĂPUȘI

Dacă vreodată, un sculptor, îndrăgostit de arta noastră păpușărească, s-ar gândi să-i înalțe o statuie, ar trebui să scrie la temelia ei: 23 August 1944.

De la regimul burghezo-moșieresc, ca în atâtea alte domenii, la 23 August 1944, am preluat și în ce privește teatrul de păpuși o moștenire săracă, jalnică, a cărei trăsătură esențială era mentalitatea că păpușarul nu e un artist sau că, cel mult, el practică o artă minoră, a bilciurilor și iarmaroacelor.

Eforturile celor câțiva intelectuali progresiști (ca Valerian Șessu, Teodor Bastasi, G. Löwendal, Lucia Calomeri ș.a.), care au încercat, între ani 1928—1944, să câștige pentru teatrul nostru de păpuși prestigiul unui teatru cult, au rămas numai la stadiul unor încercări fără ecou, deoarece statul burghezo-moșieresc nu a sprijinit aceste încercări, nici material, nici moral.

Abia după 23 August, în condițiile prielnice create de regimul democrat-popular dezvoltării armonioase a tuturor ramurilor artei și culturii, teatrul păpușarului a găsit, pentru prima oară în țara noastră, apreciere și sprijin de stat, înflorind ca niciodată în trecut. Partidul și guvernul au acordat încredere artei noastre păpușărești, rolului său educativ, au văzut în păpușar un artist căruia trebuie să i se creeze condiții de dezvoltare a aptitudinilor, un artist care poate să-și câștige un loc de cinste printre ceilalți.

O primă dovadă a acestei încrederi în păpușar și în arta sa este înființarea în 1949 a primului teatru de păpuși — teatru de stat: Teatrul „Țândărică” din capitala țării.

De atunci și până astăzi, alături de Teatrul „Țândărică” s-au mai adăugat, în toate regiunile țării, noi și noi unități teatrale păpușărești. Se știe că, în prezent, funcționează în 20 dintre marile orașe ale țării, tot atâtea colective de păpușari, unele dintre

ele organizate în cîte două secții, prezentînd spectacole atît în limba romînă cît și în limbile minorităților naționale. Se știe că majoritatea acestor colective își desfășoară activitatea în sedii nu numai corespunzătoare, dar chiar elegante, că sînt de domeniul amintirilor schemele insuficiente, cu numai 6 sau 10 oameni, nevoiți să ducă pe umeri întreaga activitate artistică și organizatorică a teatrului, că salariile artiștilor păpușari au cunoscut o creștere simțitoare. Se știe, în sfîrșit, că multe dintre teatrele noastre de păpuși își sîrbătoresc în prezent cel de al zecelea an de existență.

Care e bilanțul acestor 10 ani, sau, mai precis, cum au răspuns teatrele noastre de păpuși încrederii și sprijinului acordat de către conducerea de partid și de stat? Răspunsul la această întrebare nu poate fi dat decît în raport cu rolul încredințat lor chiar de la întînțarea teatrelor de păpuși: acela de a deveni adevărate școli de educare, îndeosebi a tinerei generații, în spiritul ideilor înaintate. Absența, în acei ani, a unei dramaturgii originale, purtătoare a unor asemenea idei, a făcut ca, la începutul activității lor, teatrele noastre de păpuși să însoție în repertoriu îndeosebi traduceri din literatura sovietică (*Ivan și lupul năzdrăvan, Nichita, viteazul rus, Artiștii pădurii, Fluierașul și Cănița* etc.). S-au adăugat apoi dramatizările, îndeosebi, după basmele cele mai iubite de către copii (*Capra cu trei iezi, Pungața cu doi bani, Povestea porcului* etc.), pentru ca, în ultimii ani, datorită atragerii unor soriitori consacrați și a unor debutanți în domeniul literaturii păpușărești, să se reușească includerea cu precădere în repertoriul teatrelor de păpuși a dramaturgiei originale, care promovează probleme ale educației noi a micului nostru spectator (*Inima mamei* de Al. Mîtru, *Frații Liu* de Al. Popovici, *Prăștia năzdrăvană* de Gică Iuteș, *Micii mușchetari* de Lizica Mușatescu, *Albinița aurie* de A. Căprariu și M. Suciu etc.). E drept, aceste piese mai au încă — de la caz la caz — destule neajunsuri artistice, pe planul specificității genului. (Neajunsurile acestea se datorează, în bună măsură, lipsei de familiarizare a scriitorilor cu cerințele particulare ale teatrului păpușăresc.) Dar nu e mai puțin adevărat că lucrările pomenite constituie muguri viabili ai unei dramaturgii care se dezvoltă tot mai bogat și mai promițător și că ele au oferit teatrelor posibilitatea montării unor spectacole nu numai educativ folositoare, dar și interesante ca experiențe scenice.

Paralél cu dezvoltarea repertoriului teatrelor, s-a dezvoltat și măiestria artistică a păpușarilor, regizori și minutori, pictori scenografi și constructori de păpuși.

Trecerea artiștilor păpușari de la amatorism la o activitate profesională calificată, bazată pe metoda realismului socialist, nu s-a făcut dintr-o dată, ci învingîndu-se treptat ezitățile inerente oricărui început, rezerva spectatorilor neavizați față de acest gen de artă. De cea mai mare însemnătate a fost, în această privință, grija organelor de partid și de stat pentru continua ridicare a calificării artiștilor păpușari (minutori, regizori, pictori scenografi etc.), pentru care au fost organizate în mai multe veri, consecutiv, cursuri de specializare. Preocuparea forurilor de stat pentru creșterea nivelului artistic al colectivelor de păpușari a fost dintr-un început bucuros îmbrățișată de aceste colective. În sinul acestora au crescut — făcîndu-le cînte — neobosiți animatori, directori și regizori de frunte, a căror trăsătură comună este neastîmpărul creator (Margareta Niculescu, Florica Teodoru, Horia Davîdescu, Antal Pal, Foca Manole, Kovacs Ildiko, Claudiu Cristescu ș.a.), precum și artiști valoroși, preocupați de permanenta înnoire și perfecționare a artei păpușărești (Lenkisch Ștefan, Ioana Constantinescu, Dorina Tănăsescu, Ella Conovici, Ștefan Hablinski, Fuchs Paul, Prisăcaru Valentin, Rusan Alexandru, Gregorian Eustațiu, Dobrescu Tache și mulți alții). Toți aceștia au contribuit cu talentul și devotamentul lor la multe din succesele teatrului nostru de păpuși, în ce privește ridicarea pe o treaptă superioară a artei spectacolului, în ce privește găsirea unor noi drumuri în creație.

Aș aminti, în această privință, îndeosebi două importante evenimente în viața teatrelor de păpuși. Mai întîi, cea dintîi competiție republicană a teatrelor noastre de păpuși: „Săptămîna teatrului de păpuși din regiuni”, organizată în octombrie 1956. Lupta pentru calitate, sub semnul căreia s-a desfășurat întreaga pregătire a acestui eveniment, a mobilizat toate posibilitățile creatoare ale mișcării păpușărești, acumulate pînă atunci. Nivelul spectacolelor prezentate atît în perioada premergătoare, cît și la București, în faza finală, a arătat în mod convingător că majoritatea covîrșitoare a teatrelor de păpuși depășise stadîul diletantismului. Constatarea aceasta ne-a îndreptățit să ne încumetăm a ne confrunta forțele noastre artistice cu cele ale formațiilor teatrale păpușărești din alte țări. Această confruntare s-a petrecut, după cum se știe, la Festivalul Internațional al Teatrelor de Păpuși și Marionete (desfășurat între 15 mai și 1 iunie 1958 la București). A fost cea dintîi întîlnire și competiție internațională de mare amploare a păpușarilor: un eveniment de seamă, nu numai pentru păpușarii noștri, care au putut cunoaște, cu

Scenă din „Pungața cu doi bani” de N. Vasilescu, după Ion Creangă — Teatrul de Stat din Galați

acest prilej, o mare diversitate de stiluri și metode în ce privește arta spectacolului cu păpuși și care au putut să se întreață cu unele din cele mai vestite formații de păpușari ale lumii; el a fost însă considerat tot atât de important — și pentru considerente similare — și de către oaspeții noștri.

Animate de dorința fierbinte ca arta noastră păpușărească să fie cit mai bine reprezentată în fața oaspeților străini, teatrele noastre s-au întrecut mai întâi între ele, străduindu-se, fiecare după puterile sale, să pregătească spectacole inedite și cit mai interesante. Această binevenită întrecere a stimulat, pe de o parte, ambiția creatoare a unor teatre, rămase oarecum în urmă, de a se ridica la un nivel artistic superior (Pitești, Bacău, Brăila, Sibiu etc.), iar pe de alta, a mărit exigența teatrelor fruntașe, care s-au prezentat la Festival cu spectacole unanim recunoscute ca remarcabile.

Nu poate rămâne fără semnificație faptul că trei dintre premiile Festivalului au fost acordate de către juriul internațional unor teatre de păpuși din țara noastră — dintre care marele premiu și medalia de aur a Festivalului au revenit Teatrului „Țândărică”. Distincțiile acestea au statornicit și legitimat prestigiul, stîmă și prețuirea pe care arta noastră păpușărească a izbutit să și le cîștige pe arena internațională. Spectacolele prezentate la Festival de către Teatrul „Țândărică” — *Povestea porcului*, *Mina*

cu cinci degete, *Umor pe sfori* și *Povestea unei păpuși de lemn*; spectacolul *Domnul Goe* al Teatrului de păpuși din Craiova; spectacolul Teatrului de păpuși din Timișoara — *Hai păpuși, păpuși lumești*; cel al Teatrului din Constanța — *Poveste fără cuvinte*; al Teatrului din Oradea — *Hațafan sau Hațafana*; cel de la Cluj — *Fram, ursul polar*, toate acestea au arătat varietatea stilistică sub care se înfățișează arta spectacolului cu păpuși la noi în țară, multiplele și originalele soluții creatoare folosite de colectivele noastre de păpușari. Mai cu seamă însă, ele au arătat că, la baza tuturor acestor atât de diverse experiențe și soluții, stau o concepție și o metodă artistică unice, în stare să-i adune pe artiștii noștri în una și aceeași matcă: aceea a realismului socialist.

Aceasta a fost, de altfel, și poziția susținută de delegații noștri la congresul U.N.I.M.A., congres ale cărui lucrări s-au desfășurat în zilele Festivalului. Alături de vorbitori ca S. Obrazțov, Jan Malik și alții, reprezentanții noștri la congres au adus o prețioasă contribuție la elucidarea unor spinose probleme specifice genului și, îndeosebi, la apărarea pozițiilor juste, realiste, în această artă.

La consfătuirea pe care direcțiile teatrelor de păpuși a avut-o, după Festival, din inițiativa Direcției Teatrelor, s-a susținut îndeosebi ideea posibilității (pe care o dove-

diseră unii păpușari străini) de a realiza spectacole la un înalt nivel artistic cu minimum de colaboratori sau cu simple recitaluri. În legătură cu modul economic al realizării unor asemenea spectacole și al posibilității deplasării lor lesnicioase în orice colț de țară, s-a accentuat și problema repertoriului pe care îl pot promova cu mult folos. Este vorba de posibilitatea, pe care această formulă o dă păpușarilor, de a crea spectacole cu adevărat populare, spectacole care, valorificând cele mai înaintate tradiții ale vechii noastre arte populare păpușărești, să fie în același timp mijloace de propagare a politicii partidului nostru, indeosebi la sate.

După Festival a devenit clar că ridicarea nivelului general al dramaturgiei păpușărești, inclusiv în ce privește ținuta artistică, va trebui să constituie pentru teatrele de păpuși problema-cheie, indeosebi în vederea întimpinării cum se cuvine a celei de-a 15 aniversări a eliberării patriei noastre și a sărbătoririi deceniului multora dintre teatrele noastre de păpuși.

Pentru îndeplinirea acestei îndatoriri, serviciul de repertorii de pe lângă Direcția Teatrelor a folosit o diversitate de metode, de la inițierea unor consfătuiri sau a unor convorbiri individuale cu scriitorii, până la stimularea apariției unor materiale de specialitate în presă, privind dramaturgia păpușărească, și până la concursul pentru cele mai bune piese pentru păpuși, instituit în întimpinarea zilei de 23 August. Dintre acestea, desigur, cea mai însemnată acțiune e aceasta din urmă, datorită căreia a rezultat o frumoasă recoltă de piese cu conținut educativ, de actualitate. Dar în afara pieselor rezultate de pe urma unor acțiuni organizate de către serviciul de repertorii și a muncii sale cu scriitorii, în vederea largirii bazei tematice și artistice a repertoriului teatrelor de păpuși, s-au mai obținut unele piese valoroase, datorită legăturilor trănice, stabilite de către unele teatre cu diferiți scriitori. Este locul să amintim, în primul rând, despre neobosita activitate de atragere a scriitorilor, depusă de-a lungul anilor de către Teatrul „Tândărică”, activitate ce s-a accentuat an de an, cu rezultate tot mai frumoase. Apoi, despre munca, cu autori locali, a teatrelor de păpuși din Cluj, Oradea, Timișoara, Craiova, Sibiu, Petroșani, Brăila etc. Relațiile acestor teatre cu autorii și, în general, atenția tuturor teatrelor de păpuși se concentrează în prezent asupra profilării din punct de vedere tematic și artistic a unui repertoriu care să corespundă exigențelor sporite cu care ne vom prezenta la cel de al doilea Festival Internațional, ce se va

desfășura în țara noastră în anul 1960. Păpușarii noștri sînt hotărîți să facă totul pentru a răspunde acestei noi confruntări artistice, prin noi și însemnate succese în dificilul examen internațional pe care vor avea să-l treacă. Cu emoție, dar fără teamă, se pregătesc teatrele de păpuși să participe la acest examen. Confruntările internaționale de pînă acum, primul Festival Internațional și turneele în străinătate ale Teatrului „Tândărică” (în Cehoslovacia, Polonia, U.R.S.S., Albania, Egipt, R.D. Germană) și al teatrului din Craiova (în R.P. Bulgaria), au arătat limpede că arta noastră păpușărească știe să facă față cu cinste unor asemenea împrejurări. Aceasta însă nu e de natură să prilejuiască nimănui un sentiment de autumultumire. Păpușarii noștri sînt conștienți că, față de prețuirea ce li s-a acordat (să amintim numai titlurile de laureați ai premiului de stat, diplomele și medalioanele cu care au fost distinși unii dintre ei), mai au de onorat multe îndatoriri de prestigiu.

Teatrele de păpuși din țara noastră au drept principală sarcină să realizeze mult doritul, autenticul spectacol popular în conținut și formă, care să zugrăvească și să dezbată, la un înalt nivel artistic, luminoasele noastre realități de viață și muncă, temele cele mai actuale ale aspirațiilor și eforturilor constructive ale poporului nostru. Valorificarea tradițiilor progresiste ale teatrului popular cu păpuși, apoi combativitatea, operativitatea, mobilitatea și adaptabilitatea în fața diferitelor categorii de public pot și trebuie să devină, fără îndoială, atribute ale tuturor teatrelor noastre de păpuși, puse nemijlocit în slujba cauzei construirii socialismului și a păcii.

Pe scenele lor vor trebui să capete viață — specific genului și publicului de copii și tineret — aceiași eroi și conflicte care fac obiectul literaturii noastre dramatice în întregul ei.

***

De la înființare și pînă la sfîrșitul anului 1958, teatrele de păpuși au prezentat 31.520 de spectacole, cu aproape 6.500.000 de spectatori. Sînt cifre cu care e firesc să ne mindrim. Există, așadar, toate motivele să credem că, după cum arta păpușărească a reușit să-și autodepășească dibuirile începutului și să străbată în acești ani un drum ascendent, marcat de atîtea izbînzii frumoase, va izbuti să facă față cu cinste și noilor sarcini ale maturizării sale. Acesta va fi omagiul firesc, adus de artiștii noștri păpușari glorioasei aniversări a 15 ani de la eliberarea patriei.

Emilia Căldăraru